

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

עו א מיי פכ"ד מהל' מכהה הל' ט סמנ עשן פכ טושי"ע ח"מ פ' רנח ספ"ו ו' כהני'ה: עז ב מיי פ"ב מהל' טוען ע"ב א ועין כ"מ"מ סמנ עשן לה טושי"ע ח"מ פ"י קמח ספ"ב א וספ"י י"י: ע"ב ג מיי פכ"ד מהל' מכהה הל'ט ג סמנ עשן פכ טושי"ע ח"מ פ' רטו ספ"ו א:

פ ד מיי פ"ו מהל' כלאס הל'כ ב ע"ג כ"מ סמנ לאון כפ טושי"ע י"ד פ' ט"ו ספ"ק ל"ג:

רבינו גרשום

אבל אילנות דבמכשו בארנא. שרשים ואין יכול לזרוע תחתיה מפני שנטעין פסעבין מימי המטר שלא ירד עליהן כיון קא מכושוי דדאי שייך לעצמו מקום האילנות: לר' עקיבא. מכר לו גמי מקום האילנות וקנה האילנות כלל בן זבד. הני מלי גבי שני לקוחות דהיינו עשין לו מכר הקרקע והיא טעין לי מכר האילנות משום הכי אין לו דמצי למימר לו בעל הקרקע לבעל האילנות כי היכי דלדידי כו'. אבל הכא להיכא דמכר אילנותיו לחד ושייר בקרקע לפניו דהיינו מודה רב ובזד דיש לו קרקע מקום אילנות דמוכר בעין יפה מוכר. ורבנן דפסלגי על ר' עקיבא סברי ליה ליה ואפי' לרב פפא דאמר ליה יי' לו הני מלי גבי שני לקוחות המציא למימר ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי דלדידין בעין מוכר ולא גמר פפא דאמר מקום האילנות: אבלן. הני אילנות רצופין. כגון שהיו נטועין בבית סאה אחת ט"ו אילנות ודיניהו להיות י' וחו לא. אינה חזקה דמיא למימר ליה מערקן של החזקה כשאר חזקות של אחרים: האי שדה נטועה מישרא דאספתא. ערוגה מלאה אספתא שרצופין הן זה עם זה במאי קני לעצמם היא גמי לא מכר אלא לעצמם: שדה כרם. הנטוע על פחות מדי' אמות ורבין גפנה לגפנה לביכ' ד' אמות כדי עבודת הכרם אינו כרם ומותר להביא זרע אחר לשם ואינו עובר. וחכ"א הוי זה כרם ודומין הגפנים אמעצמם כאינן הכא גמי סבירא להו לחכמים שרואין אותן שערופין על מטע י' לבית סאה כאילו אינן מכר לו את הקרקע ורבי שמעון ס"ל כרבא והיינו בתנאי: משיפולי אילן. היינו מקום הפיפת השרשין ועד ההתחם כל אותו קרקע מכר לו והיינו מדה בינונית של אילן דאי אמרין קנה בקרקע ברחוב הנעפים היינו יותר מדאי ואי אמרין לא קנה אלא כגנדי עובי קורות האילן היינו מטע יותר מדאי אבל משיפוליה היינו יותר מנובי

דאי לא מצוי למימר ליה עקור אילנך שקול וז"ל. פירוש לכשיצט"ט וכלאו טעמא דמכחשי ארעה אי לא משייר מני א"ל עקור אילנא דעל כרחו לא יעכב האילן צדהו ועוד שרואה לזרוע מקום האילן: **מכר אילנות ושייר קרקע.** פ"ה דבז' אילנות איירי דגז' הכל מודין דקנה קרקע כדתנן בהמוכר את הספינה (לקמן דף פ"ה) ומוקי לה בגמ' כרבנן ודחי ומוקי לה אפי' כר"ע ולפי זה רישא דקמני שנים אין לו קרקע לא אחי כר"ע וכן מוכח בסוף המוכר את הבית (שם דף ע"ב. ע"ג) דקמני הקדיש ג' אילנות ממתע י' לבית סאה כו' בזה אחר זה לא הקדיש את הקרקע ופרקי' (ט) מנייה אילינא רבי עקיבא האמר מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש פי' ואמאי בזה אחר זה לא הקדיש את הקרקע אלמא משמע דקנה אילן אחד נמי קנה קרקע ואין נראה לר"י דהא כיון דהא דתנן בהמוכר את הספינה (שם דף פ"ה) קנה ג' קנה קרקע מוקי נמי כר"ע א"כ ע"כ לר"ע צניס לא קנה קרקע דהיי משמע דוקא ג' קנה קרקע אבל צ' לא קנה קרקע לך יש לפרש להא דשמעין ג' אילנות והע"ג דבעלמא צ"ג קנה קרקע שאני הכא דמייירי כגון שאין שם קרקע אלא לזרוע האילנות ופירש בהדיא שמיירי הקרקע לעצמו (ט) או צדה גדול' ואומר צפירוש שכל הקרקע משייר ולכ"ע לא קנה צגוף הקרקע כלום אלא למ"ד מוכר בעין יפה מוכר יכול לנטע אחר

דקא מכחשי. השרשים בקרקע וגם מעכבין את המחרשה ודאי אסיק אדעתיה לשייר לעצמו קרקע סביבות האילנות כדי שלא יוכל הלוקח לערער עליו ולומר כשיצבו אילנותיו עקור אילנותיך שקול וזיל דהא מוקי לארעאי: **לימא ליה.** כשיצב האילן: **מכר אילנות ושייר קרקע לפניו.** שפירש לו כן האילנות אינו מוכר לך והקרקע אינו מעכב לעצמי: **פלוגתא דר"ע ורבנן.** בין לרב וזיד בין לרב פפא. ובשני אילנות מייירי דבשלשה אילנות הכל מודים דקנה קרקע כדתנן סתמא בהמוכר את הספינה (לקמן דף פ"ה) ומוקמין לה בגמ' א כר"ע ומיהו רישא דקמני גבי שנים אין לו קרקע לאו ר"ע היא כדמוכח בשילהי המוכר את הבית (לקמן דף ע"ב). והתם פרשין לה: **ר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר אינו ליי.** ללוקח מקום האילנות על הקרקע לנטע אחרים במקומן כשימותו: **לרבנן אין לו.** קרקע ואם ימותו לא יטע אחרים במקומן כדתנן סתמא (פ"ה) הקונה **וציד כו'.** כלומר דרב וזיד נמי מצי למימר אליבא דר"ע ולא הויא מילתיה כתנאי אלא כדברי הכל: **ה"מ.** דקאמר רב וזיד (ע"ה) אין לו קרקע גבי צ' לקוחות כדפרישית לעיל (שם): **ליט לי באילנות.** לא בעצמם ולא בפירות: **ליט לך בקרקעות.** אפי' במקום האילן וכשיצב שמעקרו ותלך: **ה"מ.** דיש לו (ט) קרקעות: **גבי נבעל הקרקע כי היכי דלדידין וזין**

במקומו כשיצב והיא דהמוכר את הבית ה"פ מני אילינא ר"ע והליבא דרבנן דר"ש דסבירא להו מקדיש בעין יפה הוא מקדיש רבנן אומר מוכר בעין יפה הוא מוכר וכל שכן מקדיש ואלא רבנן ואליבא דרבנן דר' שמעון דאמרו במקדיש הקדיש את כולן הרי אומר מוכר בעין רעה מוכר אצל מקדיש בעין יפה מקדיש וכיון דסבירא להו דכולי האי מקדיש בעין יפה (ט) ממכר דאפי' צור דות שאין הקרקע נר"ח להם הקדיש כ"ש במקדיש את האילן שהקדיש את הקרקע הנריכה לאילן ואע"ג דמכר לא מכר את הקרקע ומיהו אהיהא דבחר הכי אי אפשר לפרש כן (דקאמרן) אלא פשיטא מוכר כ"ש מקדיש ומ"מ יש לפרש דוחק דפריך מסבירא כיון דמוכר בעין יפה מוכר את לן למימר דמקדיש כל שכן דיותר מעט בעין יפה מקדיש וצאילן אחד נמי הקדיש המקדיש את הקרקע אע"ג דמכר לא קנה ועוד יש לפרש דלא מכח הקדש זה אחר זה דייק התם דבעין רעה מקדיש אלא דייק מדקמני הקדיש שלשה אילנות ממתע י' לבית סאה הרי זה הקדיש את הקרקע כולה לפיכך כשהוא פודה פודה לפי בית זרע חומר שעורים כו' ואי ס"ל דבעין יפה מקדיש אפי' שדה מקדיש את הקרקע ואת האילנות צבת אחת י' וחוזר ופודה את הקרקע לפי בית זרע חומר שעורים כדאמר רב הונא צפרק יש צערין (ערכין דף י"ד). הקדיש שדה מלאה אילנות כשהוא פודה פודה את האילן בשווייו וחוזר ופודה קרקע לפי בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף אלמא סבר רב הונא מקדיש כו' איתביביה ר"ג לרב הונא ופריך ליה מצרייתא דהמוכר את הבית ומשני הא מני ר"ש היא דאמר בעין רעה הוא מקדיש והשתא מדקדק לקמן בצפישיות דכולה סוגיא דלקמן אליבא דרב הונא קיימא לטעמיה (ט) דאמרין במס' ערכין (שם) בעין יפה הוא מקדיש: **אי צ"ג כרם.** ואין צריך להרחיק זרע ד' אמות אלא שלשה טפחים כעין (ט) כרם יחידה ובענין מי שנטע כרם ולא חיללו דאינו חוזר מן המלחמה: קני

א) כלאס פ"ה מ"ב עיובין ג: לקמן פ"ג. ק"ב: ט ערכין י"ג. א) י"ג: כרבנן ודחי ומוקי לה אפי' כר"ע. כן עמיתין מוס' ועי' חל"ג.

הגהות הב"ה

א) גבי עקור אילנך שקול וזיל: (ב) רשב"ם ד"ה ה"מ ד"ס לו קרקע: (ג) ד"ה אכלן וכו' לקיים כן אלא: (ד) ד"ה האי משאל וכו' הרי זו זרועה לרפואה וכו' ואחר שגדלו קצת מפזרים: (ה) ד"ה משפולא וכו' כל הקרקע משפולי האילן: (ו) תוב"ט ד"ה מכר וכו' ופריך מני אילינא ר"ע: (ז) ב"ד או צדה גדול י"ב פ"י צדה שיש בו שלשה אילנות דיש לו קרקע מ"מ כשאמר גדוליה דמשייר הקרקע ומאי זו לא בעין דבלא תנאי נמי אין לו וימר ממחמתא לפיכך כשהתנה ושייר לעצמו נטעיו אתי ושייר כשאמר חף ממחמתא וכן אכל דק"ב ואלא ע"מ שהדינא ע"מ טפי ממכר דאפילו ופי' ר"ש במקדיש אילן כ"ל: י"ב ויבית אתי ממח: (ט) ב"ד א"ל טעמיה דאמר נתפסת ערכין: (י) ד"ה אינו וכו' כעין גפן יחידה וכו' מן מערכי המלחמה:

מוסף רש"י

דאי לא שייר לימא ליה עקור אילנך וזיל. ואין סבירא דלעתה כן עביד את האילנות לעצמו שיהיו כאן לעולם חף לחזור ולנטע אחרים במקומן כדק"ב שהיה לו חז' זה האילנות עד שכשו (לקמן ע"ה). כרם שהוא נטוע על פחות מארבע אמות. שאין בין שורה לנטיעה ד' אמות (שבתין ג.) אינו כרם. אלא יער ומותר כלאס (רשב"ם לקמן פ"ג.) ומותר לזרוע לשם (שבתין ג.) ורואים את האמצעים. הנוטעין בתוך ריח החלו להיות כן שורה לשורה (שם) כאילו אינם. דכל העומד לעקור עקורו רמי וזמנא היא צדי כלאס (לקמן פ"ג.) משפוליה. מקום מושב האילן עד מהמו (שבתין י"ד.)

מוסף תוספות

א. ומרנחית לשיורא שייר לפניו קרקע גמור הצריך לאילנות תחתיהן וביניהן ויחצה להן כמלא אורה וסילו. פ"ב. דלא דמי לבור דרות הדהרין הוא דבר אחר לבדו חוץ מבור דרות אבל הכא השיר הוא מקום האילן. שיתמך בשם חופ' המשפ"ט ועיי"ש מה שמפרק. ג. אמאי פודה אילנות אגב קרקע רמזין כהוספות שפוף המסתמ. ד. בעין יפה מקדיש וכו' אילנות לבד וקרקע לבד ולא שיפדה אילנות אגב אילנות לבד וקרקע לבד. וד. דעבודתה ר' מפחים. ר"ש כלאס פ"ה מ"ב.

קורת האילן ופחות מרחוב הענפים ובהכי סגי ליה בקרקע: